

Јосип БРОЗ ТИТО

Новембра 1942. године у Бихаћу је формирано Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије (АВНОЈ), а на његовом Другом заседању у Јајцу, 29. и 30. новембра 1943. донесене су политички најважније одлуке којима је: забрањен повратак краља Петра II Карађорђевића у Југославију, основан Национални комитет народног ослобођења (НКОЈ), зацртана будућност Југославије као државе састављене од федералних република, а Тито проглашен за маршала и изабран за председника НКОЈ-а.

Вештом политиком, Тито је увукао део представника грађанских странака у свој покрет, придобио поверење Британаца и Американаца (као и поштовање Совјетског Савеза) који су ускратили помоћ четницима и сломили отпор избегличке владе у Лондону, присиливши је на невољну *сарадњу* – заправо потчињавање Титовом покрету.

После неуспелог немачког десанта на Дрвар, 25. маја 1944. године, Тито је отишао на острво Вис. У августу 1944. године сусрео се у Напуљу са председником британске владе Винстоном Черчиллом где му је потврђено да ће на подручје Југославије уместо савезничких трупа ући Црвена армија. У септембру је био у Москви где се сусрео са Јосифом Стаљином. Предвече 23. октобра 1944. је стигао у ослобођени Београд, одакле је наставио да руководи завршним операцијама за ослобођење Југославије.

Јосип Броз Тито је био једини Врховни командант у Другом светском рату који је лично предводио своје борце, а током битке на Сутјесци 9. јуна 1943. године био је рањен. Председништво АВНОЈ-а је, на предлог АСНО Србије, 18. новембра 1944. године одликовало Тита Орденом народног хероја.

Тито – државник

Јосип Броз Тито је из рата изашао као признати државник, вођа у антифашистичком рату, заслужан за враћање Хрватској Истре, Ријеке и острва, као и проширење Словеније. По завршетку рата заузимао је кључне државне и политичке положаје: председник привремене владе Демократске федеративне Југославије, врховни командант Југословенске армије и министар одбране, генерални секретар КПЈ.

Владао је Југославијом 35 година балансирајући међу светским политичким половима које је чешће потискивао, а каткад им допуштао већи размах, нарочито у раздобљима веће либерализације режима: комунистички централизам и прокламована национална равноправност, независност Југославије и уклопљеност у хладноратовски поредак, једнопартијски тоталитаризам и попуштање стеге због све веће економске зависности Југославије од запада, те поступну либерализацију због растуће популације гастарбајтера или радника на привременом раду у земљама западне Европе.

У почетним годинама његова владавина се одликовала доктринарном ригидношћу, радикализмом и елиминацијом остатака грађанског друштва које је сматрао препреком за остварење тоталног самовлашћа. У том склопу треба гледати на сукоб с католичком црквом, процес надбискупу Алојзију Степинцу, маргинализацију грађанских политичара попут Ивана Шубашића или Милана Грола, те суђење и ликвидацију војно-политичког противника, Драгољуба Драже Михаиловића.

Резолуција Информбироа

Својим самосвесним наступом и личним политичким пројектима, као што су: помоћ грчким комунистичким партизанима, иницијатива за стварање балканске федерације Југославије и Бугарске (уз значајан приступ Албаније и Грчке), као и инсистирањем на државној самосталности Југославије, Тито је изазвао неповерење Јосифа Стаљина.

Јуна 1948. године долази до објаве Резолуције Информбироа (наследника у рату распуштене Коминтерне) у којој је, речником познатим из доба московских процеса и масовних чистки у 30-им годинама, Тито и његово најуже руководство проглашено за „банду демонских уротника, шпијуна и идеолошких јеретика.“

У тим је тренуцима Тито показао завидну храброст (није у моменту раскида могао рачунати на помоћ запада и САД) и одлучност, не дозвољавајући да буде уплетен у идеолошке спорове и инсистирајући на државној самосталности као начелу односа међу сувереним земљама.

Али то је све било праћено масовним прогонима информбирооваца, као и политичким обрачунима који су смерали да потисну самосталност република. Сматра се да је преко 40.000 стаљиниста (или оних који су оптужени за стаљинизам) подвргнуто репресалијама у раздобљу од 1948. до раних 50-их година.

Спољна политика

У јануару 1953. године Тито је изабран за председника Републике. У том раздобљу Југославија је почела да добија и војну и економску помоћ запада, као препреку даљем ширењу совјетског утицаја. Године 1955, након Стаљинове смрти и млаке совјетске либерализације под Хрушчовим, нормализовали су се односи са СССР-ом.

Најзначајнији преокрет у спољној политици догодио се 1956. године у спољној политици: захваљујући путовањима и везама с вођама новоослобођених земаља попут Индије и Египта, Тито је постао један од оснивача и најутицајнији државник Покрета несврстаности – скупом изванблоковских земаља које су политиком активне мирољубиве коезистенције деловале (бар делимично) као чинитељ смањења тензија између земаља НАТО-а и Варшавског пакта. Прва је конференција шефова држава и влада несврстаних земаља одржана 1961. године у Београду,

а Тито је учествовао као најважнији политичар који обликује глобалну политику покрета несврстаности који је укључивао велики број држава Азије, Африке и Јужне Америке на свим каснијим конференцијама. Политиком мира и међународне сарадње стекао је светски углед и сврстао се међу кључне личности светске политике.

Предводио је југословенску државну делегацију на Конференцији о европској безбедности и сарадњи у Хелсинкију 1975., и учествовао је на Деветој конференцији несврстаних у Хавани 1979. године, на којој му је посебном повељом одато признање као главном протагонисти Покрета несврстаних.

Смрт Јосипа Броза Тита

Јосип Броз Тито, доживотни председник СФР Југославије и Савеза комуниста Југославије, умро је 4. маја 1980. године у Љубљани.

Следећег дана, 5. маја, Плавим возом из Љубљане у Београд је, стигао ковчег са његовим посмртним остацима. Он је смештен у аулу Скупштине Југославије, где су државни функционери, и грађани у мимоходима, одавали почаст југословенском шефу државе. 7. маја, преко 200 страних делегација поклонило се ковчегу Јосипа Броза у савезном парламенту.

Сахрањен је, 8. маја, по сопственој жељи у Кући цвећа, на Дедињу, уз присуство 209 делегација из 127 земаља, и 700.000 људи.